

Forfatter: Heiberg, P. A.

Titel: Udrag fra Rigsdalers-Sedlens Hændelser

Citation: Heiberg, P. A.: "Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter", i Heiberg, P. A.: *Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter*, udg. af Otto Borchsenius ; Fr. Winkel Horn , 1884, s. 148. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergpa01val-shoot-idm140167181428224/facsimile.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Peter Andreas Heibergs Udvalgte Skrifter

bedre, jaajrent han ikke vilde vente, at hans Høj Skulde betale Baget, naar han kom hjem. I Steben for mon i andre Huse lodet de yngre Søskende tage imod de Klæder, som de ældre borte fra, saa gik det her tvært imod: han maatte altid tage Klæder op efter sine yngre Søskende, og disse Klæder bleve saaledes lappede sammen, at han, naar han fik dem paa, saa' ud, som om han var vandskabt; saaledes sad for Ex. Anæskallen, efter hans Dagers Figur, gementigen et halvt Kvartter højere oppe paa ham end paa andre; Muskterne dannede en Pøse tæt oppe ved Skulderen, og Komarskullerne nærmede sig saa meget til Armhullerne, at den højre Haand altid maatte tage frem, hvad der laa i den venstre Lomme, og den venstre Haand, hvad der laa i den højre. Havde hans Barndom indfaldet i disse Tider, da Møden hoder, at Lommernes Situation skal være saadan, da vilde han have passeret for en usædvanlig net vasket Dreng; nu derimod maatte han finde sig i, at han iblandt sine Søskende og Legekammerater passerede for et Svekfele, og at man ideligen i en spogende Tone bedrejdede ham, at han stod Krusen for langt igjennem Kjølen, og Benene for langt igjennem Bugerne; og Forældrene vidste altid at uadlyde hans undertlige Klædebragt derned, at han vagede fra alle sine Klæder, saa at ingen kunde ukholde at give ham nyt, saa tit som han behøvede.

Med hans Barndom gik det ikke meget bedre. Han lærte Pontoppidans Fortælling udenad og kunde skrive en sauelig Sammenkrift, da han var tolv Aar gammel. Dvor stærk han for Resten maatte være i sin Kristendom, kan man let slutte deraf, at hans Forældre holdt en Zode til at informere ham heri, blot fordi Zoden forrettede dette Embede for Halvdelen af, hvad man maatte betale Høns almindelige Stolemejer, og fordi de mente, at hans yngre Søskende endnu vare for små til at begynde med den tunge Læsning, uagtet den ældste af dem dog var ti Aar gammel.

De beklagede hans Forældre at sætte ham i latinl Skole for var en god Maade at stille sig ved ham. Han blev da

fendt til en anden Skolested, hvor der var en latinl Skole, og indfot deri. Det var endnu paa de Tider, da man ikke vidste andet Middel til at bibringe Ungdommen det latinske Sprog med end Kiset, da Lærerne i Skolerne vare næsten ikke at anse andetledes end Vøddeler, og enhver Skole sønede en saakaldet Kustos, hvis fornemteste Pligt var at forløse alle Lærerne to Gange om Ugen eller oftere, i Fald det behøvedes, med nye Kis.

„Da han nu var kommen ud af sine Forældres Hus, kan man let indse, at han havde mere Trisid end forhen: og at han ogsaa til Gavn søgte at benytte sig af samme, det vil næppe nogen tvivle paa, som ved, hvorledes Ungdommen er, naar den kommer løs af sine Baand. Mængden af til Dels rygselske Skolekammerater gjorde ogsaa, at adskillige Publer bleve spillede, som en enkelt ikke kunde have udført, om han end havde udfundet det, men Udfaldet blev ogsaa dette, at deres Høj og Hænder maatte ideligen jvie for den forte Fornøjelse, som et saadant vel udført Skjælnyttke foraarjagede dem. En meget naturlig Følge af denne Prøvelen var, at Skoledisciplinerne bleve saa vante til Høj, at de slet ikke mere estimerede dem“.

Iblandt de mangfoldige Publer og Skjælnyttker, som Madanten her fortalte om hendes Mand, vil jeg kun anføre et Par, fordi jeg tror, at de virkelig røbe en Del Vittighed, og fordi jeg holder for, at en fornuftig Skolelærer meget mere lensfældig bør behandle slige Skjælnyttker end dem, der røbe blot Ondskab, hvilken Fortjæl Forvatterens Lærere ikke forjtede at gjøre, men behandlede alle Publer lige haardt, enten Planen var mere eller mindre ond.

Bænderne i den Egn havde, iblandt uregen anden Overtro, ogsaa denne, at de paa den forte Zuledag, naar de red fra Kiste, lappedes med hinanden, om hvem der kunde komme først hjem; thi den iblandt dem, som blev den første, troede de, at der foretog en besynderlig Lykke i det næste Aar. Nu hændte det sig, at det en forte Zuledag frøs meget haardt: Bænderne